

kényszeríti a közönséget. Azt a közönséget, amelynek a vásárlásaiból, megrendeléseiből él a művész.

Külön kell értékelnünk Tóth Gyulának a művészetét azért, hogy munkásságával nem kalandozik el képzőművészeti mezőkre s nem lett hűtlen az alkalmazott szobrászathoz. Annyi rengeteg rossz óriási szobrunk mellett az utolsó évtizedekben plasztikai téren hallatlan süllyedés állott be. Templomaink, temetőink s hajdan világhírű ötvösségünk művészi szempontból valósággal szégyenlünké lettek. A templomokban letűnt korok szolgálai utánzását, az egyházi szerek kereskedőinek silány szurrogátum-árúit látjuk, a temetők siralmas obeliszk-, letört oszlop-, líveg alá szorított fénykép- és lelketlen képmásraktárakká alacsonyultak, s az ötvösséget nagyjában régi magyar ékszerek ízléstelenül imitált tarkaságai s a galvanoplasztika „re-mekei” képviselték. Ha valahová, hát ide kelletttek a szó igazi értelmében művészek s hogy ilyenek ma már vannak, az tisztán a fiatalok és tanítói érdeme. És nézvéen a Tóth Gyula munkásságának itt bemutatott töredékét, őt a biztató jövőendő egyik képviselőjének tartjuk. Temetőkapujának finom vonala, ornamentikája, síremlékeinek, fejfáinak művészi ereje, templomos tárgyai szépsége, érmeinek, egyéb ötvösmunkáinak technikában is kiváló, művészi szempontból sok örömet okozó tömege mind arról beszélnek, hogy a life of horrors után elérkezett a szépnek, a jónak, a gyönyörködésnek az ideje. m.

AZ IDEI KARÁCSONYI IPARMŰVÉSZETI VÁSÁRRA szánt tárgyak beküldésének határideje november hó 15-én jár le. A Társulat vezetősége ennél fogva felhívja az érdekelt kiállítókat, hogy mennél előbb küldjék be tárgyaikat, hogy azok a november hóban megejtendő előzetes bírálat elé bocsáthatók legyenek.

HÁBORÚS VILÁG

HŐSEMLÉKEINK A KÜLFÖLDÖN. Mint újabban mindaz, amit magyar iparművészeink alkotnak, a hősemlékek is felkeltették a külföldi szakkörök figyelmét. Jóleső örömmel látjuk, hogy a velünk fegyverbarátságban élő nemzetek művészi körei mint méltányolják azt az immár hároméves munkát, melyet szobrászaink, tervezőink és építészeink az elesett hősök emléke megörökítésének szentelnek. A külföldnek ma legelőkelőbb művészeti organuma, a Deutsche Kunst und Dekoration ez évi augusztusi számában hosszú, számos illusztrációval díszített közleményt

szentel a magyar háborús emlékeknek. A közleményben lapunk szerkesztője, Györgyi Kálmán számol be arról a serény munkáról, amelyet e tekintetben bizottságok, művészeti egyesületek és művészek kifejtettek és úgy ebből a cikkből, mint a bemutatott sok síremlékből és egyéb pályamunkákból megismerkedhetnek a német körök ama nem kicsinylendő kulturális erővel, mely alkotóművészeinket a nagy, történeti feladatok teljesítésére is képessé teszi. Míg Németországban főleg a szaksajtó érdeklődik háborús emlékművészetünk iránt, Bulgáriában a hivatalos körök és a társadalom kívánják ennek közelebből való megismerését. Arról értesülünk ugyanis, hogy a Hősök Emlékét Megörökítő Országos Bizottság egy külföldi vándorkiállítás előkészítésén dolgozik, melynek első állomása Szófia volna. Ennek az eszmének megvalósításától nemcsak erkölcsi sikereket remélhetünk, hanem hihetőleg oly gazdasági kapcsolatok megteremtését is, melyek egyaránt üdvösek volnának művészeinkre és az idevágó ipari szakmák képviselőire is.

MUZEÁLIS ÜGYEK

A KILÉNYI-GYŰJTEMÉNY, melyet tulajdonosa több mint 50 éven át csendben gyűjtött, nemsokára kilép az ismeretlenség-ből: aukcióra kerül az Ernst-múzeumban. Kilényi Hugó nyugalmazott miniszteri tanácsos a maga gyönyörűségére gyűjtögette nagyszámú képeit, miniatűrjeit, bútorait, ón- és fajansztárgyait, ezüstjeit, szelencéit, porcellánjait, érmeit, régészeti tárgyait és szőnyegeit. Várhegy-utcai villájában szívesen megmutatta ismerőseinek gazdag gyűjteményét. Csak egy ízben szerepelt nyilvánosan néhány tárggyal a kisplasztikai kiállításon (1912-ben), ahol különösen nagy feltűnést keltett az a mesteri dombormű, mely egy nagy darab lapis lazuliból van kifaragva és barlangban ülő nőalakot ábrázol; és egy Buddha-szobrocska, melyhez türkiezzel kirakott szfn-arany szelence tartozik. Mindkét tárgy a Kárasz-gyűjteményből származik. Iparművészeti tárgyainak néhány jeles darabját Kilényi a Giergl-gyűjteményből szerezte meg: így egy XIII. századi páspöki pásztorbotot, néhány olasz majolikátalat és egy rendkívül érdekes keleti szőnyegtöredéket. (Lásd: Magy. Iparművészet 1907. évf.)

A porcellának csoportjában egy Georg Ernst Keil (Herold sógora) által festett és teljes névvel jelzett meissenzi fedeles kupa gazdag aranyozásával és mesteri — Heroldmodorú — festésével válik ki. Különös érdeklődéssel gyűjtötte a holicai fajanszokat,

melyek közül néhány e nagy hírnévre szerf tett gyár kezdő idejéből származik. A magyar kemény-cserépgyárak termékei szintén gazdag sorozattal vannak képviselve. A herendi porcellángyár termékei közül szintén több művészi értékű darabot találunk a gyűjteményben. A legkorábbi egy virágtartó edény, a Neu-Wien porcellánok modorában 1846-ból.

A fafaragások közt egy színezett délnémet dombormű érdemel nagyobb figyelmet. A régi francia szalonbútorok legszebb díszje a gobelin. Egy teljes készlet ma meglehetősen ritka. Ilyen XVI. Lajos korabeli készlet gazdagítja ez idő szerint a Kilenyi-gyűjteményt.

A fémek csoportjában Messerschmidt württembergi születésű szobrász ólomból öntött tanulmányfeje a művészi alkotások minden ismervét viseli magán.

Ez a jeles szobrász a XVIII. század második felében Pozsonyban működött és ott alkotta meg az említett tanulmányfejet. Hasonló alkotása van az Iparművészeti Múzeumban és a pozsonyi városi múzeumban.

Érdeklődéssel várjuk e gazdag gyűjteményt, melyet az aukció alkalmával nagyközönségünknek is alkalma lesz közelebbről megismerni és érdeme szerint méltányolni. Csk.

AZ ORSZ. MAGY. IPARMŰVÉSZETI MŰZEUM igazgatósága megkezdte a múzeum gyűjteményeinek átrendezését. A modern magyar iparművészeti tárgyakat a földszinti csarnok baloldali részében csoportosítják. Ugyancsak a csarnok baloldali részében állítják ki időlegesen a textilgyűjteménynek magyar úri hímzéseit, amelyek érdekesen tükröztetik vissza az olasz és a török művészet hatását. Csk.

SZAKOKTATÁS

AZ ORSZ. M. KIR. IPARMŰVÉSZETI ISKOLA igazgatói teendőit Czakó Elemér dr. távozása óta Nádler Róbert kir. műegyetemi tanár látja el ideiglenesen. E két éves interregnum a nyár folyamán megszűnt. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ugyanis Gróh Istvánt, az intézetnek tanárát bízta meg az igazgatással, aki e tanév elején át is

Tóth Gyula: Épületdíszítmény.

J. Tóth: Bogenfüllung.

vette az iskola vezetését. Huszonegy év óta tagja Gróh István az intézet tanári karának s ennél fogva alaposan ismeri az iparművészeti oktatással kapcsolatos kérdéseket és a fejlődés föltételeit. E számunkban programmszerű fejtegetéseit közöljük s örvendenénk, ha praktikus és időszerű eszméit mennél hamarabb és mennél sikeresebben megvalósíthatná. Az iparművészeti iskola csak úgy teljesítheti fontos hivatását, ha vezetősége állandóan figyelemmel kíséri a művészeti és ipari élet mozgalmait és jelenségeit és bele tud kapcsolódni a különleges magyar viszonyokba. Gróh István eddigi buzgó munkásságának elismerését látja az igazgatói tisztességgel való megbízásában s egész energiáját és tudását kizárólag intézetének akarja szentelni. Ezért szép eredményeket várunk munkásságától s kívánjuk, hogy iparművészeti iskolánkat biztos kézzel vezesse céljai felé. — Gróh tanársága mellett érdemes munkásságot fejtett ki régi hazai falfestményeink felkutatása és fölvétele körül, két szakbeli munkájával pedig a Magyar stílusú rajzminták és Magyar díszítő művészet című mintasorozatokkal általános elismerést aratott.

SZAKIRODALOM

A BATIK. (Írta Mihalik Gyula. Budapest, 1917. Szerző kiadása.) Ennek az egyre divatosabb iparművészeti technikának tankönyvét írta meg Mihalik ebben a szépen

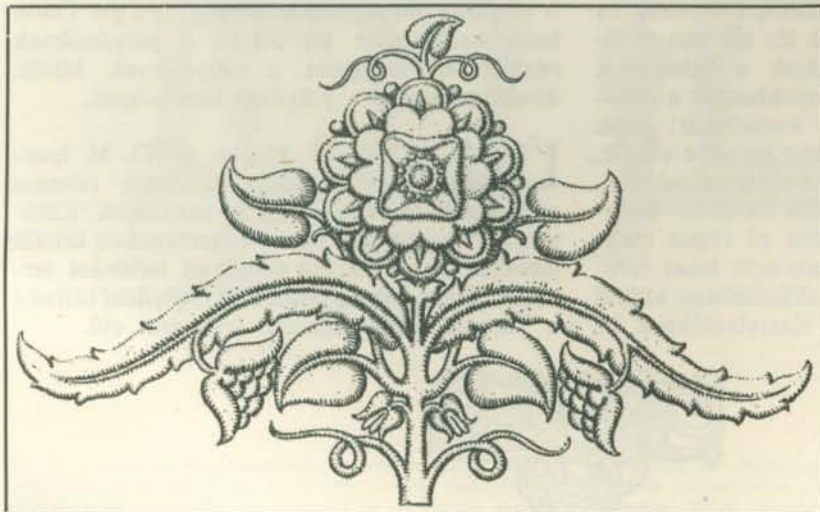
illusztrált könyvben. A jávai technikának története, ősi formái, európai divatáramlatai, főleg azonban a batikoláshoz szükséges összes technikai tudnivalók vannak meg könyvében. Világosan, népszerűen, okosan megírt munka, látszik rajta, hogy olyasvalaki mondja el benne tapasztalatait, aki nemcsak ura a tárgynak, de azt tanítja is s mint ahogy a könyvhöz csatolt fényképfelvételek mutatják, az Iparművészeti Iskola textilosztályán növendékei közt igen szép eredményeket is ért el. Nekünk, akik az egészséges iparművészeti dilettantizmus terjesztését kívánjuk és a kézimunkaoktatás megnevesítésének gondolatán szeretettel csüggünk, csak örülnünk lehet, valahányszor az amatőrök ilyen tanulságos és praktikus kézikönyvvel gazdagszanak.

GAZDASÁGI ÉLETÜNK A JÖVŐBEN. (Írta Beck Dénes. Különlenyomat a Közgazdasági Szemléből.) Az Iparművészeti Társulat választmányának és kivált gazdasági ügyeinek agilis tagja Beck Dénes, aki pénzügyi körökben nagybecsült szakember, ebben a tanulmányában a mi napjaink legégetőbb, iparfejlesztési szempontból is legfontosabb hármass problémáját fejtegeti: a drágaságot, a valutát és a vámkérdést. Az elméleti képzettség nagy fegyvertárával és a gyakorlati érzés biztonságával fejtegeti amaz orvosszereket, melyektől a megindult árdrágítási hullámoknak a háború után való lecsillapodását lehet remélni. Az ajánlott eszközök közt bennünket leginkább Becknek az a merőben új gondolata érdekel, mely a jövőben a vámkérdésnek olyan megoldását kívánja, hogy a vámot ne a vevő- vagy eladófél fizesse, hanem a kiviteli állam, mellyel bizonyos tarifa alapján előre kell meg egyeznie a többi államoknak. Fejtegetéseinek ez a kiindulópontja és gondolatmenetének nyomon

követésével egyre tisztábban látszik, hogy az átmeneti gazdaság idején — melyben máris benne vagyunk — mily életbevágóan fontos iparunk és művészetünk szempontjából gazdasági viszonyainknak a külfölddel való okos rendezése. Az érdekes és tanulságos füzetet melegen ajánljuk nemzetgazdasági kérdésekkel foglalkozó olvasóink figyelmébe.

A FESTŐ. Gyakorlati kézikönyv festők, mázolók stb. számára; írta B. Pauly Erik (Budapest, Korvin festv.). Ennek a munkának, amelynek első kötetéről a Magyar Iparművészet f. é. 1—3. számában szözlünk, megjelent most a második kötete is és ezzel a használható munka teljessé lett. Jelen befejező kötet az olajfestés, a mázolás és fényezés anyagairól, eljárásairól szól, amihez szerző az aranyozás és bronzolás anyagai, szerszámai és eljárásai tárgyalását sorozta; végül egy függelékben a teljesség kedvéért még a címfestőeljárások, azonkívül a technikai különleges eljárások ismertetése következik. Szerzőnek szeme előtt munkája e kötetének írásánál is a sokoldalú használhatóság lebegett és el kell ismerni, hogy tárgynak mindenféle csínját-bínját ismerve, az iparosra, az iparművészre vagy bármilyen más művészre nézve, sőt külön kiemelem, hogy a műkedvelőre nézve is sok hasznosat nyújt. Az olajfestés, mázolás és fényezés anyagismerete sokkal fontosabb, mint azt általában gondolják. Az olajok, viaszok, balzsamok és gyanták, a lakkok alapos ismerete nélkül ügyes munkást, értelmes iparost és művészt képzelni se lehet; a technikai eljárások, az anyagokkal való elbánás mikéntje, ezek felhasználása, előnyeik, hátrányaik a technikai kivitelnek előfeltételei. Egyes fejezetek különösen érdekesek és jók, így pl. az eljárások fejezetében az olajmázolás eljárásainak és alkal-

milag nyilvánuló jelenségeinek ismertetése, hasonlóképpen a fényező-eljárásokról mondottak. De nemcsak ezekre, hanem a felölelt egész anyagra nézve Pauly könyvében jó úmfutást és magyarázatot kapunk s így munkájának e második kötete méltóan sorakozik az elsőhöz. A most már kész munka minden hozzáértő figyelmére és elismerésére érdemes és egészében is az érdeklődőknek ajánlható.

Tóth Gyula: Vignetta.

J. Tóth: Vignette.

Csizik Gy.

LEVELESLÁDA

IGEN TISZTELT SZERKESZTŐ ÚR! Sok szó esvén mostanában aukciókról és régiségkereskedőkről, engedje meg nekem is, hogy e kérdésben szerény véleményemet a Magyar Iparművészet hasábjain elmondhassam. Régiségkereskedő-családból származom, melynek üzlete 80 év óta áll fenn Budapesten: nagyatyám és atyám a régi „Schiffmannsplatz“-on, majd a Hermina-téren — Operánk helyén — tartották üzletüket, később kerülünk az Andrassy-útra. Vevőnk eleinte kevés akadt, mindössze az arisztokrácia néhány tagja, az Andrassy-testvérek, Károlyi Gyula, Liphay Béla, de ezek is inkább csak azt vásárolták, ami lakásberendezésre alkalmas volt. Később jött Kilényi Hugó, Jankovich, főként pedig Ráth György, ki ugyan szintén az említett szempontokból kezdett vásárolni, később azonban igazi gyűjtővé fejlődött. A fiatal Radisics Jenővel gyakran betért üzletünkbe s ők ketten nevelték az első magyar gyűjtőket. Egyébként bizony hiába róttuk egész Európát régi műtárgyakért, árunk javát kénytelenek voltunk Bécsbe vinni, hol akkoriban néhány kereskedőnek már volt engedélye aukciók tartására. Mi is próbálkoztunk Pesten, de a város megtagadta az engedélyt, mert maga akarta az aukciók ügyét kezébe venni. Azóta elmúlt 30 év s a dologból nem lett semmi. A Holitschergyűjtemény felől is külföldi cégekkel tárgyaltunk. Boldog emlékezetű Radisics Jenő volt az, aki kijelentette, hogy ennek az anyagnak itthon kell áverésre kerülnie, neki köszönhető, hogy az Ernst-múzeum vállalkozott az aukció megtartására. Nem akarom ismételní mindazt, amit az aukciókról pro és kontra az utolsó félév alatt elmondtak, csak arra hivatkozom, hogy egyik állami múzeumunk a Holitscher-árverés alkalmából igazán szép és értékes ajándékokhoz jutott. Ez így van rendjén. Az aukciók rászorulnak a múzeumok segítségére, mert csak így nyújthatnak a vevőnek feltétlenül megbízható katalógust; azok pedig, kik e becses szolgálatot igénybe veszik, mindig kénytelenek lesznek arról gondoskodni, hogy a múzeumok a legjobb darabok birtokába juthassanak. Külföldön ez régen meggyökeresedett szokás, nálunk sem lehet másként. Másrészt az aukciók előkészítése kitűnő alkalmat nyújt a múzeumi tisztviselőknek is,

hogy elsőrangú külföldi szakemberekkel együtt dolgozva ismereteiket bővíthessék — hiszen nem vagyunk a tanulmányi anyagnak annyira bővében, hogy az árverésre kerülő gyűjtemények jelentőségét ez irányban kicsinyelhes-sük. Faragó Ödön tanár úr felvetette valamely a múzeumok vezetése alatt álló oly szerv létesítésének eszméjét, mely a műkereskedést szabályozná, a visszaéléseknek elejét venné, a vevő érdekeit megvédené. Mi régiségkereskedők ezt igazán szívesen látnók s nem volna egyéb kívánságunk, mint hogy ennek a múzeumi bíróságfélének minél tágabb hatásköre legyen. A régiségkereskedést úgyis szeretnők ipar-engedélyhez kötni, — hadd tartoznék hát annak kiadása, valamint az aukciók engedélyezése és a végrehajtók mellé kirendelendő becsüsök kinevezése ennek az új testületnek hatáskörébe. Ez emelné a tisztességes és tanult régiségkereskedő tekintélyét, kinek szép hivatásába nem kontárkodhatnék bele mindenki, akinek kedve tartja, mint azt manapság oly gyakran tapasztaljuk. Tisztelő hiva

Steiner Lajos.

PÁLYÁZATOK

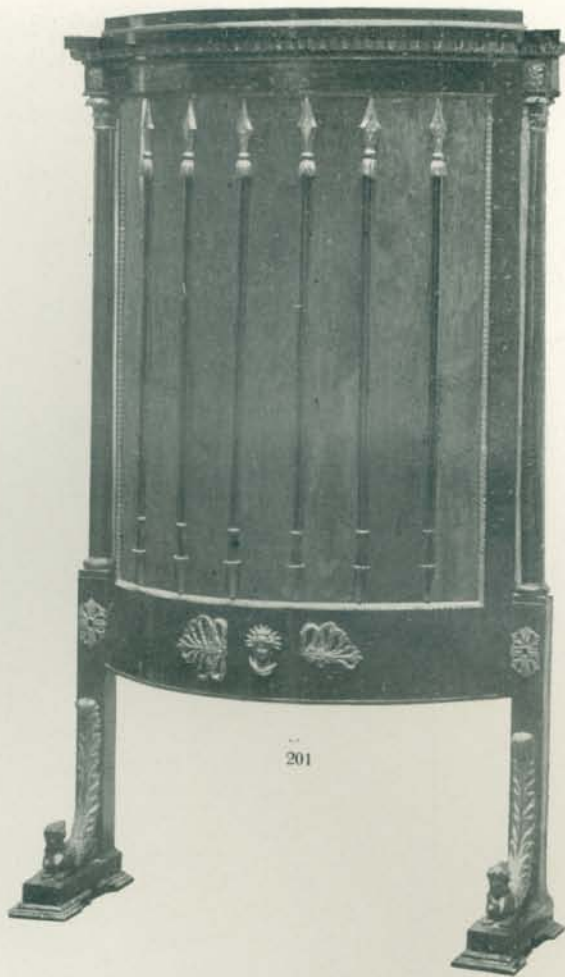
BÚTORTERVPÁLYÁZAT. Az O. M. Iparművészeti Társulat ezidei második bútortervpályázata, mely felett szeptember hó 21-én döntött az illetékes bírálóbizottság, — sem felelt meg a hozzáfűzött várakozásoknak. A pályázó művészek nem foglalkoztak elég behatóan a kitűzött feladattal s vagy túlságosan gazdag, vagy szegényes s nem tetszetős, főképpen pedig tömeges előállításra nem alkalmas terveket küldtek be. Ezért a bizottság nem adhatta ki a pályadíjakat, csupán a gondos munka méltánylásaként jutalmazta 150—150 koronával Molnár Ferenc két és A d a Dezső egyik pályaművét. A bíráló-bizottság felkérésére Faragó Ödön tanár szeptember hó 28-án a pályázóknak részletesen fejtegette a pályatervek hibáit, általában pedig a pályázat tanulságait.

ÚJ PÁLYÁZATOT hirdet az O. M. Iparművészeti Társulat rokkantak részére szükségelt iparművészeti tervezetekre. Különös figyelmébe ajánljuk az e füzetünkben közölt hazafias és nemescélú pályázati felhívást tervezőművészeink figyelmébe. E pályázat céljaira a Társulat 4000 koronát irányzott elő.

200

201

202

203

200. A Kilényi-féle gyűjteményből: Ezüst karosgyertyatartó XVI. Lajos stílusban, Bécs 1776. — 201. Mahagóni ellenző, empire. — 202–203. Faragott és aranyozott székek, XVIII. század.

200. Aus der Sammlung Kilényi: Armleuchter, Wien 1776. — 201. Wandschirm, Empire. — 202–203. Lehnstuhl und Hocker, XVIII. Jahrhundert.

204

252

204. A Kilényi-féle gyűjteményből: Délnémet színes faragvány, XVI. sz. e.

204. Aus der Sammlung Kilényi: Holzschnitzerei, bemalt. Süddeutsch, XVI. Jahrhundert.

205

205. A Kilényi-féle gyűjteményből: Mária a gyermek Jézussal. Olasz reneszansz.

205. Aus der Sammlung Kilényi: Maria mit dem Kinde. Italienisch, Renaissance.

253

**CSÁSzáRI és APOSTOLI
KIRÁLYI FELSÉG!
LEGKEGYELMESEBB
URUNK, KIRÁLYUNK!**

Lévszázados időkben, midőn súlyos harcokban nemzetek és államok léte forog kockán, egy boldogabb, békés, jövődó reménységével eltelt, emelkedett szívet és lélekkel töretlenül, alattvaldi hűséggel és mély hódolattal áll Felséged magas trónja köré. Ugocea vármegye közönsége és örömmel látja ragyogni Szent István koronáját. Felséged felkent hamlokán. Nehéz és megpróbáltatásokkal teljes időket élünk de e nehéz időkben is boldog órákkal tölti el az országot, hogy Felséged elcsinálja fejte ki kívánságát megkoronázatása.

iránt, s a magyar szent korona által nem csak őseitől örökölt hatalma len teljessé törvényeink értelmében, de teljessé lett a nemzetnek őseitől szent hagyományként örökölt hűsége, szeretete és hódolata. Felséged és királyi hitvese iránt.

A legszebb reményeket fűzzük Felséged uralkodásához, aki dicsőségesen fogja győzelemre vezetni seregait a harcad idején és a békavilágzó békeidőszak hosszú éveiben a fokozatos fejlődés és előhaladás útján fogja vezetni nemzetünket egy szebb és boldogabb jövőd felé. Ehhez járjuk Isten áldását Felségedre és a Királyné. **O** Felségedre jó szándékaink vezethetnek, adjon az Eg Felségednek erőt, egészséget, hosszú életet és a nagy feladatok megoldásához szükséges békés boldogságot.

Kik egybeírják a legmélyebb hódolattal vagyunk császári és apostoli királyi Felségednek. Nagy szülőföldi törvényhatósági bizottságok 1917. február 27. napján tartott rendkívüli közgyűlésében legalkalmasabb szövegű Ugocea vármegye közönsége.

alsó rész